

scoalacool.ro

HOLOCAUSTUL ÎN ROMÂNIA

Spațiul românesc și „*problema evreiască*”

Secolul I - primele atestări despre prezența evreilor pe teritoriul românesc, din perioada statului geto-dac condus de regele Decebal.

Secolele IV-XVIII - evreii s-au stabilit pe teritoriul Țării Românești (evrei sefarzi, originari din Spania), Transilvaniei și Moldovei (evrei așkenazi, originari din Galiția și Polonia).

Evreii din spațiul românesc au desfășurat o largă paletă de activități precum: negustoria, cârciumăritul, cămătăria și meșteșugurile.

Secolele XVIII-XIX - în perioada fanariotă, ca urmare a înrăutățirii condițiilor de viață a evreilor din Galiția poloneză și Basarabia rusească, aceștia s-au refugiat pe teritoriul Moldovei.

1832-1858 - Regulamentele Organice i-au transformat pe evreii din Principate din pământeni în străini, totodată aceștia pierzându-și dreptul de a lua pământ în arendă.

1859-1866 - a fost declanșat procesul de emancipare a evreilor din România, un rol important avându-l reformele adoptate în perioada domniei lui Alexandru Ioan Cuza (Legea comunală: 1864; Codul Civil: 1865).

1866 - după urcarea pe tron a lui Carol I, politica față de evrei s-a schimbat: în articolul 7 al primei Constituții românești s-a specificat că doar străinii de rit creștin au putut obține calitatea de cetățean român ⇒ oficializarea „*problemei evreiești*” și anularea dispozițiilor legislative adoptate în vremea domniei lui Alexandru Ioan Cuza.

**Reprezentarea unui evreu în perioada Evului Mediu - dreapta
(secolul al XIII-lea)**

Evrei din Moldova (secolul al XIX-lea)

Jan Feliks Piwarski - *Negustori evrei din Varşovia* (1841)

Nicolae Grigorescu - *Evreu cu găscă* (1880)

**Caricaturi antisemite din România
secolului al XIX-lea**

Vânzător ambulant evreu (secolul al XX-lea)

Cizmar evreu (secolul al XX-lea)

Copiii unei familii de evrei români (anii 1920)

Spațiul românesc și „*problema evreiască*”

1867 - ministrul de Interne liberal Ion C. Brătianu a emis un decret potrivit căruia evreii nu au avut dreptul de a se așeza la sate, nu au avut dreptul să deschidă hoteluri și restaurante și nu au putut lua în arendă proprietăți.

1873 - conservatorii au adoptat Legea pentru băuturile spirtoase, prin care li s-a interzis evreilor să dețină cârciumi sau debite de spirtoase la sate.

13 iulie 1878 - în cadrul congresului de la Berlin s-a condiționat recunoașterea independenței României de modificarea articolului 7 din Constituția din 1866 ⇒ acordarea de drepturi politice și civile comunității evreiești: autoritățile române s-au opus și au optat pentru acordarea cetățeniei prin naturalizarea individuală a străinilor de rit necreștin, un proces complicat și foarte lent.

1878-1914 - manifestarea unui sistematic antisemitism de stat: membrilor comunității evreiești le-au fost interzise o serie de profesii și funcții (în sistemul sanitar, învățământ, administrație și magistratură) ⇒ emigrarea unui mare număr de evrei (90.000) în Europa de Vest, S.U.A. și Palestina.

1916-1918 - soldații evrei, alături de camarazii lor români, s-au distins în luptele desfășurate pe parcursul Primului Război Mondial.

1919-1938 - situația evreilor din România s-a îmbunătățit, adoptarea Constituției din 1923 consfințind egalitatea de drepturi politice și civile cu ceilalți cetățeni români (în România, conform recensământului din 1930, au locuit 728.115 evrei).

Emigrația evreilor din Europa (1880-1924)

Cimitirul soldaților de etnie evreiască, cetățeni români, care au luptat în Primul Război Mondial (1916-1918)

Evreii din România (1930)

U.R.S.S.

U.R.S.S.

Ungaria

Iugoslavia

Bulgaria

Marea
Neagră

Antisemitism și Holocaust (1938-1944)

28 decembrie 1937-10 februarie 1938 - în perioada guvernării minoritare reprezentate de partidul condus de Octavian Goga, P.N.C. (Partidul Național Creștin), au fost luate primele măsuri împotriva evreilor: periodice precum *Adevărul*, *Dimineața* sau *Lupta* au fost interzise (pe motiv că au fost favorabile evreilor) și peste 120 de ziariști evrei și-au pierdut permisele de circulație pe căile ferate române (30 decembrie 1937); au fost expropriate întreprinderi agricole, imobile și proprietăți aparținând unor instituții evreiești și/sau unor evrei, sub pretextul unor „*nevoi de utilitate publică*”; predarea religiei evreiești a fost interzisă în școlile de stat; a fost promulgată Legea revizuirii cetățeniei (22 ianuarie 1938), prin care 225.222 de evrei și-au pierdut cetățenia română (majoritari în Basarabia și Transilvania).

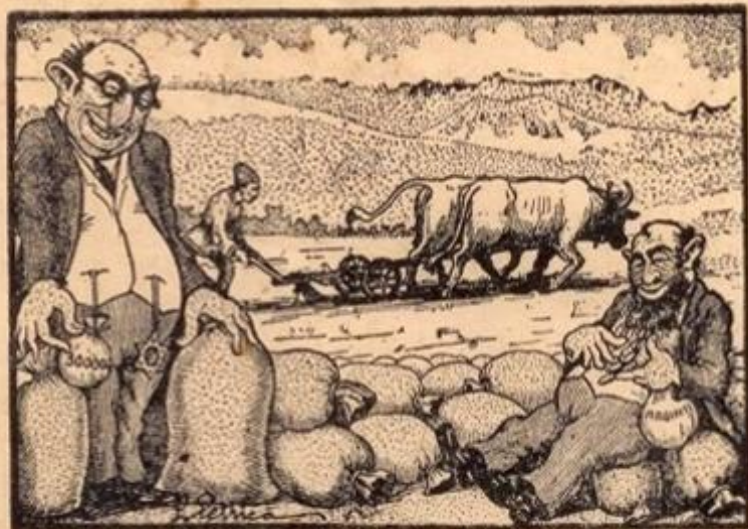
10 februarie 1938-6 septembrie 1940 - perioada domniei autoritare a regelui Carol al II-lea a accentuat caracterul antisemitismului de stat: evreii au fost discreditați prin intermediul mass-mediei (presa scrisă, știri cinematografice și radio), s-a limitat numărul acestora în diferite profesii și au fost interzise căsătoriile mixte între creștini și evrei, fiind considerați vinovați de corupția antebelică și de criza economică din 1929-1933.

30 iunie 1940 - la Galați, a avut loc masacrul comis de forțele armatei naționale împotriva unor cetățeni români, evrei, care au dorit să treacă în Basarabia, ocupată de U.R.S.S. (80-400 de victime).

1 iulie 1940 - la Dorohoi și Rădăuți, s-a desfășurat pogromul declanșat de militari români întorși din Basarabia (165-200 de victime printre soldații români de origine evreiască și evreii din zonă).

14 septembrie 1940-23 ianuarie 1941 - guvernarea legionară a adoptat o serie de decrete prin care s-a urmărit „*românizarea*” întreprinderilor: concedierea muncitorilor evrei și străini și înlocuirea acestora cu etnici români; trecerea proprietăților evreiești în posesia statului român; excluderea evreilor dintr-o serie de profesii și funcții (sistemul militar, învățământ, administrație și magistratură).

Țăranii ară și iidanii profită,
Țăranii muncesc și țărăniștii-comuniști se pricopsesc

Frați săteni,

De toată munca voastră profită alții. Profită negustorul, samsarul, morarul și brutarul evreu.

Muncii din greu pentru politicieni și iidanii. Unii vă amăgesc cu minciuni și alții vă amețesc cu băutură. Băutura o scot tot după pielea voastră, scumpindu-vă toate mărfurile de care aveți nevoie.

Frați creștini,

A venit vremea să vă desmeticiți. Nu mai votați cu șariatanii, care și-au dat mâna cu iidanii. Nu mai votați cu LIBERALII și ȚĂRĂNIȘTII.

Votați cu bunii români.

A. C. Cuza și Octavian Goga.

Votați semnul Luptați și votați pentru România a Românilor
Pentru exproprierea tâlharilor care au jefuit țara.

drum drept

Partidul Național-Creștin

Hora robirii neamului

Cântecul lui Mihalache, Lupu și Madgearu

Foae verde usturoi,
Tare-i bine pe la noi:

La alegeri cu țăranii,
La 'nvârteală cu iidanii.

Frați Români Creștini,

Să știți că:

Toate hojiile din țară, iidanii le fac de mână cu politicienii. Toată scumpețea din țară e datorită iidanilor, cari stăpânesc industria și negoțul românesc. Liberalii și țărăniștii au trădat țăranii și s'au înfrățit cu iidanii.

Strângeți-vă cu toții în jurul **Partidului Național-Creștin**, care în frunte cu marii Români: **A. C. CUZA și OCTAVIAN GOGA**, va scăpa țara de lăfțele streine, împlinind visul nostru scump: „România a Românilor”.

Semnul Partidului **Național-creștin** este:

Afișe electorale antisemite răspândite de Partidul Național-Creștin (1937)

MAGAZIN JIDĂNESC (JUDE)

Evreii nu mai pot folosi aparatele de radio

Ministerul Ordinului de la 10.12.1938...

Excluderea evreilor din societatea scriitorilor români

București 6. — Consiliul de conducere al societății scriitorilor români, în sesiunea din 4 Octombrie 1940, a luat decizia de a exclude din rândurile societății pe toți evreii de origine românească.

NAȚIONALIZAREA SOCIETĂȚII SCRITORILOR ROMÂNI

Consiliul de conducere al societății scriitorilor români, în sesiunea din 4 Octombrie 1940, a luat decizia de a exclude din rândurile societății pe toți evreii de origine românească.

Scoaterea din circulație a discurilor cu muzică de compozitori sau autori evrei

Ministerul Ordinului de la 10.12.1938...

Lucrările consiliului de miniștri

Eliminarea avocaților și profesioniștilor evrei

Situația titrațiilor din teritoriile evacuate

In atenția bibliotecilor publice

Ministerul Ordinului de la 10.12.1938...

Edițiile și librăriile evreiești n'au voie să aibă firme cu caracter național

Ministerul Ordinului de la 10.12.1938...

Funcționarii publici nu se pot căsători decât cu persoane de origine etnică română

Ministerul Ordinului de la 10.12.1938...

Monstru Oficial nr. 15, servicii: ea va fi trimisă pe la ierarhia marelui...

Ministerul Ordinului de la 10.12.1938...

Interdicția arendarilor de farmacie la evrei

Ministerul Ordinului de la 10.12.1938...

S'au stabilit numele artorilor care nu vor mai putea juca

Situația francmasonilor din țară

Medicii, farmacistii, veterinarii și arhitecții evrei cari vor fi utilizați în armată vor purta semne distinctive

Ministerul Ordinului de la 10.12.1938...

Firmele medicilor evrei au fost stabilite

Ele vor purta semnul „Magen David”

Concedierea salariatilor evrei

Ministerul Ordinului de la 10.12.1938...

RADIAREA DIN OFICIU A TUTUROR FIRMELOR JIDOVEȘTI

Fabricanții de ape gazease au solicitat conducătorii legiuinării să interzică...

Articole de presă din perioada domniei autoritare a regelui Carol al II-lea (1938-1940), în care sunt prezentate legile antisemite

Evrei uciși în pogromul de la Galați (30 iunie 1940)

În cimitirul din orașul Haifa (Israel) a fost ridicat un monument al victimelor pogromului din Dorohoi și Rădăuți (1 iulie 1940)

Decret-Lege

pentru trecerea proprietăților urbane evreiești în patrimoniul Statului

Cuprinzând: =====

CUVÂNTUL D-lui GENERAL
ION ANTONESCU
Președinte al Statului

PUNEREA de MOTIVE
a d-lui Ministru de Stat
MIHAI A. ANTONESCU

AMURIRI ASUPRA DECRE-
TULUI-LEGE DE EXPROPRIERE
A PROPRIETĂȚILOR URBANE
EVREEȘTI =====

Cu un supliment gratuit conținând din for-
mularul de declarație ce urmează a se face
conform articolului 7 din acest Decret-Lege

ASÎ

Ediția Librăriei Ath. Gheorghiu
1941

Declarațiile d-lui General Antonescu

Domnul General Antonescu a făcut, cu pri-

leja publicării Decretului-Lege privind expro-

prierea urbană a proprietăților evreiești, urmă-
toarele declarații:

1.—Decretul pentru trecerea proprietății ur-
bane evreiești în patrimoniul Statului este un
Decret de restabilirea unor drepturi istorice ale
Națiunii Românești și de întoarcere la tradi-
ția noastră națională și creștină în concepția
proprietății.

2.—Decretul este un act de reconstrucție a
Societății Românești care trebuie așezată pe
baze sigure de respect al muncii și dreptului
Românilor de a-și stăpâni instituțiile avuțiilor
românești.

3.—Acest Decret este în același timp dovada
integrării poporului român în spiritualitatea
naționalistă care străbate Europa, fixând te-
melile viitoare și sănătoase ale vieții Nația-
nilor.

În această lume nouă poporul român aduce
nu o adaptare superficială, ci omagiu sincer
al regisirii celui mai autentic trecut românesc.

4.—Reforma la care pășim astăzi se va rea-
liza treptat pentru ca nici o turburare econo-
mică și socială să nu se producă.

General ANTONESCU

Legea nr. 254/1941 pentru trecerea proprietăților urbane evreiești în patrimoniul Statului și pentru oprirea evreilor de a dobândi proprietăți imobiliare urbane sau anumite drepturi reale asupra acestor imobile

Antisemitism și Holocaust (1938-1944)

21-23 ianuarie 1941 - în paralel cu rebeliunea, legionarii și susținătorii acestora au inițiat și condus cel mai mare și mai violent pogrom împotriva evreilor din istoria Bucureștiului: 120-140 de victime; devastarea și/sau distrugerea a numeroase prăvălii și ateliere (616), sinagogi (25) și apartamente evreiești (547).

27 ianuarie 1941-23 august 1944 - în perioada guvernării mareșalului Ion Antonescu, situația evreilor din România a devenit dramatică („*curățarea terenului*”): deportări în Transnistria (peste 200.000 de evrei), foamete, boli (dizenterie și tifos exantematic) și execuții sumare.

27-30 iunie 1941 - la Iași, a avut loc pogromul în cadrul căruia au fost masacrați peste 14.000 de evrei, iar alți 7700 de evrei au fost deportați în Călărași (transportați în două trenuri de marfă, din cauza aglomerației, a lipsei de aer și a deshidratării au supraviețuit doar 1700 de oameni).

22-25 octombrie 1941 - la Odessa, a fost organizat masacrul cu titlul de „*pedepsire*” (represalii împotriva populației civile), în urma aruncării în aer a Comandamentului militar român de către partizani sau militari sovietici din armata regulată ⇒ militarii români nu au reușit să îi prindă pe autorii atentatului și s-au răzbunat pe populația civilă locală: uciderea a peste 40.000 de evrei (Odessa și Dalnic) și deportarea și exterminarea a cca. 45.000 în lagărul de concentrare de la Bogdanovca.

26 iunie 1940-23 august 1944 - în perioada Holocaustului din România au murit între 280.000 și 380.000 de evrei: în primele trei luni de la intrarea în război trupele române au ucis 19.000 de evrei, iar peste 100.000 de evrei au fost omorâți în județele transnistrene Golta și Berezovca (1941-1942).

Bucureștiul după rebeliunea legionară și pogromul din 21-23 ianuarie 1941

**Evrei din Chișinău evacuați de autoritățile române
(Republica Moldova, octombrie 1941)**

**Femei și copii evrei deportați sub supravegherea unui soldat român în Transnistria
(Ucraina, 1941)**

Victimele pogromului din Iași (27-30 iunie 1941)

Ghetouri și lagăre de concentrare evreiești din România (1942)

- ✱ Ghetouri
- Lagăre de concentrare

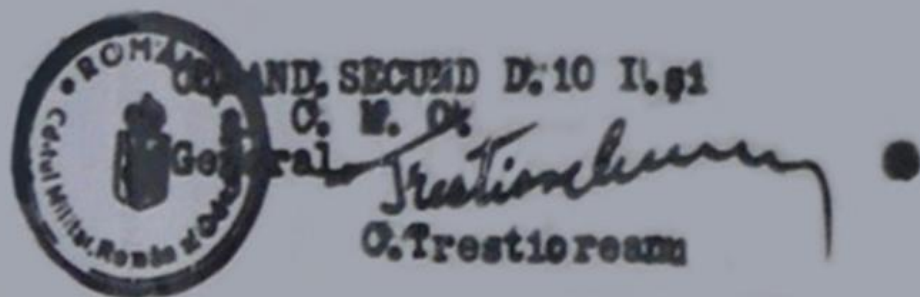
**Stelele și pătratele reprezintă
cele mai importante ghetouri
și lagăre de concentrare
evreiești de pe teritoriul
controlat de România**

„Subsemnatul General Trestiereanu Constantin, Comandant Secund al Diviziei a 10-a și al Comandamentului Militar Odessa certific următoarele:

1. În dimineața zilei de 23 Octombrie 1941 - după atentatul care a aruncat în aer Comandamentul Militar Odessa - am primit prin Colonelul Stănculescu de la Armata a 4-a următorul ordin, transmis de autoritățile superioare:

De a se face în Odessa represalii în masă, executându-se evrei comuniști în proporție de 200 pentru fiecare ofițer sau funcționar civil și 100 de fiecare grad inferior uciși în acel atentat.

2. Am ordonat Locotenent Colonel Mihail Niculescu Șeful Serviciului Pretoral Odessa să execute ordinul chiar în cursul zilei de 23 Octombrie 1941, punându-i la dispoziție o Companie de mitraliere din Batalionul 10 Divizionar, jandarmii și mijloacele necesare pentru aducerea la îndeplinire a ordinului primit.”

25 Octombrie 1941

Telegrama prin care forțele române au trecut la represalii împotriva evreilor din Odessa (Ucraina, 23 octombrie 1941)

**Evrei uciși de Armata Română în Transnistria
(Ucraina, octombrie 1941)**

**Evrei din Odessa spânzurați de forțele armate române (Ucraina, 22-25 octombrie
1941)**

„(Evreii) au fost masați până la refuz în patru magazine care au fost apoi nimicite pe rând, cu foc de mitraliere, pușcă, stropite cu benzină și incendiate, cu excepția ultimei magazine care a fost dinamitată. Vacarmul și scenele înfiorătoare ce au avut loc au depășit puterea de evocare: femei cu părul în flăcări, oameni răniți și aprinși de vii au ieșit prin acoperișul sau spărturile magaziiilor incendiate, căutând înnebuniți o scăpare. De jur împrejur însă i-a țintit arma ostașilor care au avut ordinul de a nu scăpa nici un civil. Grozăvia sinistrului a fost așa de puternică încât a tulburat adânc pe toți cei de față, soldați și comandanți. Într-o stare sufletească în care rațiunea a fost gonită și înăbușită de instinct, oamenii au confirmat misiunile primite, le-au executat febril sau s-au ascuns, retrăgându-se deoparte, după cum, probabil, a fost firea fiecăruia. Astfel unii soldați au tras încruntați, calm, alții s-au închinat și au tras, iar arma le-a tremurat în mână, alții au tras aiurea, alții chiar au evitat să tragă. (...)

Cei dinăuntrul magaziiilor, îngroziți de chinurile morții, au încercat să evadeze sau s-au ridicat pe geamuri în mijlocul flăcărilor, implorând să fie împușcați. Cei mai mulți dintre ofițerii ce au fost la fața locului au fost impresionați la lacrimi de ceea ce au fost nevoiți să facă și unii dintre ei au abandonat poziția, eschivându-se sau chiar ascunzându-se printre alți soldați fără misiune.”

Martor ocular al masacrului de la Dalnic (aproximativ 22.000 de victime), din apropierea Odesei (24 octombrie 1941)

Genocidul rromilor și persecuția sașilor

Alături de evrei, rromii (sau țigani) au fost o altă etnie din România (1930: 262.501 rromi) supusă politicii statale de genocid, fiind considerați „*nemobilizabili și periculoși pentru ordinea publică*”.

1 iunie 1942-decembrie 1943 - Antonescu a decis deportarea a 24.617 rromi (nomazi și stabili - nenomazi, 12% din populația totală de rromi) din România în Transnistria (județele Goltă, Oceacov, Berezovca și Balta), dintre care cca. 11.000 au murit de frig, inaniție și epidemii de tifos exantematic.

1944 - în contextul schimbării situației militare din perioada celui de-al Doilea Război Mondial (înclinarea balanței în favoarea forțelor Aliate), deportările rromilor au încetat, iar 14.000 dintre aceștia s-au întors în România.

23 august 1944-8 mai 1945 - în contextul trecerii României în tabăra Aliată, a fost rândul minorității germane (sasă) să fie persecutată, acuzată de colaboraționism cu Germania nazistă, mulți sași fiind deportați în lagăre de muncă forțată din U.R.S.S.

1947-1989 - în perioada comunistă, populația rromă a fost sedentarizată, iar sașii au emigrat în număr mare în Germania de Vest (R.F.G.: Republica Federală Germană).

INSPECTORATUL GENERAL AL JANDARMERIEI

Serviciul Jandarmeriei

Secția a III-a

SITUAȚIE-NUMERICĂ

privitoare la evacuarea ȝiganilor nomazi și nenomazi în Transnistria

1. ȝigani nomazi evacuați între 1 Iunie și 15 August 1942:

Bărbați 2352

Femei 2375

Copii 6714

Total: 11.441

2. ȝigani nenomazi (stabili) nemobilizabili și periculoși ordinii publice, evacuați cu trenurile de evacuare între 11-20 Septembrie 1942:

Bărbați 3187

Femei 3780

Copii 6209

Total: 13.176

Au mai fost evacuați ulterior cu aprobări speciale, fiind infractori eliberați din închisori:

Bărbați 22

Femei 17

Copii 30

Total: 69

Total general ȝigani nomazi și nenomazi 24.606

**Raportul
Inspectoratului
Jandarmeriei Române
despre evacuarea
rromilor în Transnistria
(1942)**

**Copii rromi deportați în Transnistria
(Ucraina, 1942)**

**Familii de rromi deportate în Transnistria
(Ucraina, 1942)**

Sași (germani) din zona Bistriței deportati de sovietici (1945)

BIBLIOGRAFIE

1. Dumitrescu, Doru, Manea, Mihai, *Mic dicționar enciclopedic de termeni istorici*, Editura Meronia, București, 2008.
2. Barnea, Alexandru (coordonator), Manea, Vasile Aurel, Palade, Eugen, Teodorescu, Bogdan, *Istorie: Manual pentru clasa a XII-a*, Editura Corint, București, 2007.
3. Petre, Zoe (coordonator), Căpiță, Carol, Stănescu, Ecaterina, Lung, Ecaterina, Livadă-Cadeschi, Ligia, Ciupală, Alin, Țurcanu, Florin, Vlad, Laurențiu, Andreescu, Sorin, *Istorie: Manual pentru clasa a XII-a*, Editura Corint, București, 2008.
4. Adăscăliței, Felicia, Lazăr, Liviu, *Istorie: Manual pentru clasa a XII-a*, Editura Corvin, Deva, 2007.
5. Băluțoiu, Valentin, Grecu, Maria, *Istorie: Manual pentru clasa a XII-a*, Editura Didactică și Pedagogică, București, 2007.
6. Scurtu, Ioan, Cristea, Niculae, Curculescu, Marian, Dincă, Constantin, Soare, Aurel Constantin, *Istorie: Manual pentru clasa a XII-a*, Editura Economică Preuniversitaria, București, 2008.
7. Dondorici, Florentina, Lica, Elena Emilia, Poamă, Emil, Ionescu, Vasile, Osanu, Octavian, Stoica, Relu, *Istorie: Manual pentru clasa a XII-a*, Editura Gimnasium, București, 2008.
8. Stan, Magda, Vornicu, Cristian, *Istorie: Manual pentru clasa a XII-a*, Editura Niculescu ABC, București, 2015.
9. Bărbulescu, Mihai, Deletant, Dennis, Hitchins, Keith, Papacostea, Șerban, Teodor, Pompiliu, *Istoria României*, Editura Corint Educațional, București, 2014.
10. Constantiniu, Florin, *O istorie sinceră a poporului român*, Editura Univers Enciclopedic Gold, București, 2008.
11. Hitchins, Keith, *România: 1866-1947*, Editura Humanitas, București, 2017.
12. Guida, Francesco, *România în secolul XX*, Editura Cartier, Chișinău, 2019.
13. Duțu, Alesandru, *Armata română în război (1941-1945)*, Editura Enciclopedică, București, 2016.
14. Comisia Internațională pentru Studiarea Holocaustului în România, *Raport final*, Editura Polirom, Iași, 2005.
15. Ioanid, Radu, *Holocaustul în România: distrugerea evreilor și rromilor sub regimul Antonescu (1940-1944)*, Editura Polirom, Iași, 2019.
16. Imagini: Google Images (domeniul public).

Vă mulțumim pentru atenție!

ȘCOALA COOL
EDUCAȚIE PRIN CONȚINUT

